

Стефка Благоева е български диригент, работила в гр. Хасково, Кърджали, Варна и Пловдив. С нейното име е свързана дейността и изяви на Пловдивското Певческо Дружество „Ангел Букорецлиев“ и хор „Лидия Душек“ (Варна). Тя е основател, диригент и главен художествен ръководител на Хора на пловдивските момчета. Под нейното ръководство хорът достига национално и международно признание. Многобройни са успешните му участия във фестивали и конкурси в България, както и концертните турнета в редица европейски страни, сред които: Полша, Чехия, Германия, Австрия, Италия, Португалия, Русия, Украйна, Швеция. Върх на изявите на хора и личен успех за Стефка Благоева е голямата награда „Сумма кум лауде“ на XXX Европейски хоров конкурс в Белгия през 1982 г. и първа награда на първия международен хоров конкурс в гр. Наант, Франция- 1985г. Благоева има принос за учредяването и дейността на световния хор „Малките певци на света“- под егидата на ЮНЕСКО. За висок професионализъм и изключителни постижения в художественото творчество тя става носител на индивидуални златни медали, тя е лауреат на няколко Републикански фестивали, носител е на Орден „Кирил и Методий“- I степен, медал за заслуги на БАН, медал на министерство на културата в Белгия, златна значка на ЦС на БПС, почетен знак на гр. Пловдив. Посмъртно е удостоена със званието „Почетен гражданин“ на град Пловдив.

Стефка Благоева е родена на 22.09.1938 г. в град София в семейство на потомствени музиканти. Дядо ѝ- Спас Софялиев е представител на първото българско поколение композитори, завършил с отличие Женевската консерватория. Той е и един от основателите на Пловдивско Певческо Дружество. Родителите на Стефка са едни от създателите на музикалното училище в Пловдив- майката ѝ е учителка по пиано, а баща ѝ е капел майстор, водил царския ансамбъл и хор. Като трето поколение музикант Стефка разбира добре, че в едно музикално семейство всичко е подчинено на сцената. Тя самата възприема любовта и отдадеността към музикалното изкуство, предадена от нейните родители, и във времето се превръща в невероятен професионалист, надминавайки успехите на своите близки.

Стефка започва музикалното си образование от малка- тя завършва музикантското училище в Пловдив, в което преподават нейните родители, а по-късно през 1961 г. и музикалната Консерватория в София с пиано и дирижиране. Тя специализира в Полша при известния диригент проф. Столигрош в Познанската Консерватория. В Полша Стефка се натъква на една изключителна певческа традиция, която до момента ѝ е непозната и чийто образец отсъства на територията на родната ѝ страна- в католическата църква има практика, която включва момчетата и техните бащи да изпълняват песни

заедно по време на църковните служби. Стефка се удивлява на чутата комбинация от гласове и в съзнанието ѝ остава идеята за момчешко-мъжки хор, нещо, което във времето ще реализира на практика в България.

Връщайки се на родна земя Стефка започва да търси усилено своето място като музикант. След като се жени заминава с мъжа си, който е разпределен като оперен певец във Варненската опера. Във Варна Благоева преподава в музикалното училище и работи в хора на Лидия Душек. По-късно при своето връщане в Пловдив Стефка преподава в гимназия Димитър Благоев, а в последствие започва да работи в Пловдивското Певческо Дружество. Точно с нейното стъпване в дружеството тогавашния ръководител Крикор Четинян излиза в 6-месечна специализация и предупреждава Стефка да не извежда на участия хора. Темпераментът на младата музикантка не ѝ позволява да се вслуша в това искане и тя си позволява да представи хора на концерт под свое дирижиране. Хорът получава големи похвали, а смяната на диригента не бива забелязана. Това е показателно за професионализма и уменията на Стефка, която още в тези години засвидетелства своето свободолюбие и посветеност на работата. След тази изява тя се доказва и пред Четинян, с когото остават дългогодишни приятели.

В съзнанието на Стефка Благоева стои съхранен споменът за хармонията на гласовете, чути в изпълнение от момчешкия хор в католическата църква. В по-късно интервю тя си спомня за този момент от обучението си в Полша: „Там видях, че навсякъде по света има момчешки хорове, а у нас такава традиция няма. С връщането си реших, че трябва да създам хор на момчетата. Видях на живо „Познанските славеи” на Сталигрош. И понеже съм безкрайно упорита, ето, че стана.” Създаването на момчешки хор се превръща в нейната голяма мечта, която бива реализирана окончателно в зимата на 1975г. Благоева събира 60 момчета на възраст от 7 до 12 години и полага основата на Хора на Пловдивските момчета, оставайки негов диригент и главен художествен ръководител в продължение на 25 години. Хорът започва своето творческо развитие с изпяването на песента „Свирка” на Георги Тимев, а само няколко месеца по-късно момчетата печелят първа награда на конкурс в Клисура в чест на 100-годишнината от Априлското въстание. Победата в този първи конкурс се превръща в незабравим спомен, който приживе Стефка много обича да разказва: „Голяма радост ни беше първата награда и допълнението от 400 лева. На връщане пяхме в автобуса през цялото време. От този конкурс остана и още нещо, което никога няма да забравя- единодушно решихме с парите от наградата да си купим собствено пиано”, споделя тя в свое интервю.

Успехът в Клисура е само началото на постиженията на Хора на пловдивските момчета. Създаденият от Стефка Благоева музикален състав не е първият момчешки хор на територията на България, малко преди него са

създадени софийският и варненският, но успехите на пловдивските момчета оставят огромна следа, както на българската, така и на световната музикална сцена. Националното и международно признание, което получава хорът се дължи на професионализма и вещото ръководство на Стефка Благоева, която от самото начало изявява своето новаторство и амбиции за успех. Още 2 години след създаването на хора, той започва да осъществява международни изяви- нещо особено трудно за постигане в края на 70-те години на миналия век. Тогава музикалната дейност в България е част от една затворена система, която все още трудно обменя знания и добри практики със западния свят. Въпреки това, ръководеният от Стефка хор успява да настигне световните музикални тенденции, а в същото време да впечатли с умения и майсторство в изпълнението на традиционни песни от народния репертоар. Хорът на пловдивските момчета доказва възможността на България за истинска европейска интеграция в областта на културата и детското хорово пеене. Може би най-добрият пример за това е участието на хора през 1982 г. в Нерпелт, Белгия. В конкурсната програма Пловдивските момчета участват с „Деспирито санкто” от Петър Ебен. Условие за всеки конкурс е и изпяването на българска песен, в този случай те запяват „Дилмано, дилберо”. При изпълнението на българската песен журито изпитва затруднения с разчитането на неравноделните тактове, далечни на западната музикална традиция, и затваря партитурите. За публика това изглежда като отхвърляне на изпълнението, но в действителност комисията остава истински впечатлена от представянето, и изслува песента до край с внимание и интерес. В края на конкурса Хорът на пловдивските момчета с диригент Стефка Благоева получава извънредната награда „Сумма кум лауде” („Няма по-добри от вас”). В действителност в чужбина Благоева среща огромен успех при обработките и представянето на български народни песни и успява успешно да представи на чужденците родното певческо творчество. За работата на Благоева в това отношение нейната дългогодишна приятелката, журналистката Ваня Минчева, казва: „Тя беше неподражаем посланик на България по света, водена от необикновената си всеотдайност към изкуството и творческите си амбиции. Искаше непрекъснато още и още- от себе си, от екипа сътрудници, от децата. Но нали само така се постигат високите цели.”

Огромен фактор за успеха на хора е особената натура на Стефка- всички казват за нея, че притежава неопишуема сърдечност, енергичност и любов към децата, която успява да съчетае с истински добър педагогически подход. Хорът на пловдивските момчета започва с 60 деца, а през всички години на активна дейност през него и в частност през грижите и напътствията на Стефка минават около 2500 момчета. За тези деца Стефка Благоева се превръща във втора майка и често наистина бива наричана от тях “Мамо Стефче”. Благоева многократно казва за момчета, че обичат футбола, колкото обичат и пеенето, само че често не

си признават за второто. Нейната отдаденост излиза отвъд пространството на школата, пример за това е една история за импровизирана домашна репетиция. Преди всяко турне хорът провеждал лагер. Един път обаче се оказало, че децата са хванали въшки и няма как да отидат на лагер, а трябва да репетират. Стефка води класа въшки, нарежда децата в хола на своя дом, слага им чалми, намазани с газ и мас, и провеждат репетициите си така. Този спомен остава ясно запечатан в съзнанието на дъщеря ѝ Борислава, която по това време е още малка, но вече разбира, че любовта и отдадеността на майка ѝ към работата няма предели. Голямата любов към децата Стефка предава и на дъщеря си, която споделя: „Това, което съм запомнила от нея, е, че момчетата трябва с едната ръка да ги галиш, а с другата да ги шамаросваш.”- Благоева намирала начин да овладее момчешкото непокорство и да изкара най-добрите качества от децата. По примера на своето семейство Борислава тръгва по пътя на музиката и в момента преподава в Хора на пловдивските момчета. Тя споделя, че ѝ е било много трудно да се докаже пред своята майка, която е била взискателна към дъщерите си толкова, колкото и към хористите си. Борислава и до днес се среща със стари хористи на майка си, които вече са пораснали мъже със сериозни професии, но със смях си спомнят за шамарите, които са получавали като деца от Стефка. „Момчетата не ѝ се сърдели, обичали я, дори я обожествявали, защото всичко това е правено искрено, с много любов и грижа към тях.”, добавя Борислава. Често турнетата, на които води децата траели по 15- 20 дни, дълъг период за малки деца, които понякога за първи път се отделят от семействата си. „Отивайки на едно турне трябва да знаеш какво е в душичките на тези деца, за да може да се справят толкова време разделени от родителите си. Трябва да им е като майка и за това те се отблагодаряват.” допълва Борислава, която подобно на майка си познава добре предизвикателството да си музикален учител. Благоева приема толкова присърце своята роля на педагог, че дори в интервюта си признава, че хорът остава на първо място в нейния живот: „Децата ми и до днес казват, че за мен на първо място е работата, на второ място- работата, на трето място- семейството ми”. Хората често се шегуват с нея, че освен двете си родни дъщери, тя отглежда и стотици момчета. Дъщеря ѝ Борислава също признава, че семейството често е било подчинено на Хора на пловдивските момчета, но казва, че те със сестра ѝ никога не са ревнували майка си, защото са отраснали с идеята за музиката и отдадеността, която е нужна в името на нея. Стефка била голям работохолик и всичко в живота ѝ се въртяло около музиката и в частност около хора. Тя много рано се развежда с мъжа си, признавайки, че той не е успял да приеме нейната отдаденост на работата: „Мъжът ми не пропускаше да каже, че не се е оженил за песните и партитурите ми. Не издържа на моята работоспособност и амбицията ми. Откакто се разделихме започнаха големите ми успехи.”, споделя Стефка в свое интервю.

За Стефка и нейните хористи постоянните пътувания се превръщат в нещо обичайно. Понякога пътуванията са през 3 месеца, а дъщерите ѝ остават на грижата на тяхната баба. Въпреки това, когато си е у дома, Стефка се извява като голяма домакиня. Подобно на отношението ѝ към работата, въкъси тя също е изключително стриктна и продуктивна. Дъщеря ѝ си спомня как всяка сутрин Стефка ставала в 6 часа, за да сготви и подреди, преди да тръгне на работа в 8 часа. Стефка е много емоционална и е способна да достига до крайностите на всяка емоция за секунди. У Борислава е останал един ярък спомен: „Разправяме се, тя е ядосана, че със сестра ми не слушаме нещо, говорим на по-висок тон. В този момент звъни телефона и тя, както е със сълзите на очите, изведнъж изважда една усмивката до ушите и започва да приказва по телефона със своя приятелка.” В тяхната къща винаги е весело, а голямата душа на Благоева е отворена за всички. Казвали, че къщата ѝ е аврамов дом, защото заради разположението ѝ в самия център на Пловдив и многото познати и приятели, които Стефка имала, у тях постоянно идвали гости, а тя винаги ги приемала с широко отворени обятия. Всеки нейн познат пази в себе си поне по няколко забавни истории, преживяни заедно с нея. Нейният експлозивен характер и голямата ѝ емоционалност често я поставят в комични ситуации, които в последствие се превръщали в анекдоти, разказвани от учениците ѝ. Децата си записвали в тефтерче забавни фрази, които Стефка казва, често в бързината, без да успее да синхронизира бързата си мисъл и говора си. Всички в Пловдив я познавали, заради участията на хора, както и защото преподавала на голяма част от децата в града. Тези нейни познанства заедно с естествената ѝ непринуденост ѝ позволявявали да се измъква от напечени ситуации. Стефка имала червен москвич, никога нямала търпение да дочака вноската за лада. По думите на дъщеря ѝ тя карала като хулиган, Борислава добре си спомня следната случка: „Влизаме на някакво кръстовище, явно в нарушение, и полицаия по мегафона вика кола 20-40... да изчака. Тя се подава през прозореца и той вика: „Ама Стефче ти ли си! И тя си продължава в нарушение.” Друга комична ситуация е, когато при проблем със спирачките Стефка създава леко пътно произшествие- бутат се няколко коли на пътя и идва полиция. В това време Благоева бърза за участие, тя среща полицаия, връчва му ключовете за колата с извинението, че бърза за концерт и тръгва към залата. Стигайки при хора тя веднага се обръща към децата: “На кой баща му е милиционер, бързо че направих една беля, трябва да отидем да го оправим!”

Всъщност Стефка има много противоречиви отношения с държавата. Социалистическата партия се радвала на доброто представяне и множеството награди, които Хорът на пловдивските момчета получавал в различни части от света, а в един момент самият той започва да служи като правителствен хор- като идвали чуждестранни делегации в Пловдив, момчетата ги посрещал в

Балабановата къща със своите изпълнения. Самият Тодор Живков обичал да казва за Стефка Благоева: „Голям музикант си, ама и голям педагог”. Въпреки че тя се познавала добре с редица държавни лица, факт, който се дължи и на множеството административни и организационни дейности, които са се налагали при организирането на едно участие в чужбина, Стефка никога не станала партиен член. Имало множеството опити за убеждение от страна на партията, но свободолюбивият дух на Благоева не ѝ позволил да стане член на БКП. Нейният баща е бил диригент на царския оркестър и този факт добавя към особеното положение, в което се намирало семейството в погледа на тогавашната социалистическа държава. Заради своята активна музикална дейност Стефка имала възможността да бъде призната като заслужила артистка, но комисията, която определяла това, отказала, защото се знаело, че е правила помен на родителите си в християнска църква. Тя имала смелостта да се изказва критично за държавната власт, както по време на комунизма, така и във времето на прехода и настъпилата демокрация. В свое интервю Благоева споделя: „Винаги съм имала един и същ проблем с управляващите. Те се сменят, а проблемите остават. Докато убедиш някой какво ти трябва и ето, че дошъл друг.” Близките ѝ добре помнят, че често не си поплювала и казвала: „Бивши министри има колкото искате, бивши диригенти няма, защото вижте ми ръцете”.

Все пак благодарение на успехите на Хора на пловдивските момчета Стефка не подлежала на репресии от социалистическата партия. Борислава си спомня усилията, които майка ѝ полагала за провеждането на всяко едно участие. Излизането в чужбина било изключително трудно, изискващо множество процедури, визи и печати, а в автобуса с хора винаги пътувал един държавен служител, който имал грижата да следи някой да не реши да остане на Запад. Понякога се случвало така, че не пускали някое от децата да замине на турне, защото родителите му имали определена професия, понякога ставало въпрос дори само за това да бъдат служители на КАТ. Тогава Стефка подпалвала своя червен москвич, отивала в министерството в София и започвала да обяснява и моли, за да пуснат детето. Всяко едно от момчетата било важна част от хоровото изпълнение и Стефка не се отказвала, докато не получи разрешение за неговото излизане от страната. Момчетата с благодарност си спомняли как специално заради тях тя е отивала чак в София. И до сега нейните хористи си спомнят какво е да излезеш от България, когато е забранено, както и усещането да се върнат в училище след това. Тогава европейската мода възприема като по-артистично певците да са с дълги коси и Стефка насърчава момчетата, които имат желание, да не си подстригват косите много. Със своите дълги коси и различните блузки, които носили, в училище децата получавали двойки, обвинявани от учителите, че внасят западно влияние. И все пак какво щастие е било да пътуваш из света с Хора на пловдивските момчета! Стефка обичала да

представя български хорови изпълнения на концерти в чужбина и имала особен успех при такива изяви. Извън конкурсите и фестивалите обаче, тя предпочитала да завършва концертите си с една от любимите си американски песни „Ритмите на живота” или „Репетиция за концерт” на Моцарт. Това е пореденото доказателство за нейната мултикултурна душа.

Като резултат от своята енергичност, работливост и особена емоционалност, Стефка Благоева преживява изключително хубави, но и много тежки житейски събития. През 1985 г., докато тя е на турне с хора нейните родители почиват в България в рамките на няколко месеца. Никой не съобщава на Стефка за трагичните събития, а когато тя се завръща в страната и разбира за случилото се получава диабет в следствие на шока и мъката. После идва и инсултът по време на Европейския месец на културата, когато тя за последен път дирижира концерт. Истината е, че и лошите и хубавите емоции в някои моменти влияят неблагоприятно на здравето, а Стефка Благоева със сигурност е от хората, които извличат максимално от всяко чувство и събитие. Тя остава отдадена в мислите и духа си на своите деца и музикалното призвание до последния миг от живота си. Благоева почива през 2000 г. и оставя след себе си изключителна следа като човек, музикант и педагог.

Любяща, взискателна, емоционална и изключително находчива, Стефка Благоева остава в спомените и в сърцата на всички хора, имали честта да я познават. Тя е пример за една независима жена, която сама отглежда своите дъщери и изковава кариера, основана на огромна любов- към децата и към музикалното изкуство. Хорът на пловдивските момчета се превръща не само в музикална школа, но и в институция, която изгражда характери, учи на колективно отношение и приемственост и става втори дом за хиляди момчета. Приживе Стефка казва: „Не мога да живея, ако не съм моторът на Пловдивските момчета” и следвайки своето сърце и талант тя остава посветена на хора до края на своя живот. Свидетелство за изключителната ѝ работа са множеството признания и награди, които получава, както и това, че през 2008 г. нейните бивши хористи, които в миналото са били деца, а сега са зрели мъже, създават в нейна чест мъжки хор „Стефка Благоева”, който прави завършека на едно хорово училище. Така школата достига своята цялост, приемайки деца от 6 годишна възраст и прекарвайки ги през всички етапи на творческото развитие. В мъжкия състав пет хористите, започнали в далечна 1975 г. с обичаната песен “Свирка”, които днес са на 55 години и все още пазят в себе си любовта към музиката и колектива, вградени в тях от Стефка Благоева и всички други вдъхновени музикални педагози, част от екипа на Хора на пловдивските момчета.

***

Историята на Стефка Благоева е реализирана благодарение на сърдечната подкрепа на дъщеря ѝ Борислава Благоева

Външни източници:

сайт на Хор на пловдивските момчета: plovdivboyschoir.com

Интервю със Стефка Благоева: *Не мога да живея, ако не съм моторът на Хора на момчетата*, Ваня Минчева в. Труд 1.02.2000г.